

КУЛЬТУРА БЕЛАРУСІ

друг. пал. XVI – XVIII стст.

1. АГУЛЬНЫЯ ХАРАКТАРЫСТЫКІ
2. ПІСЬМЕНСТВА І ЛІТАРАТУРА
3. АРХІТЭКТУРА І МАСТАЦТВА
4. НАВУКА І АДУКАЦЫЯ

1. Агульныя характарыстыкі

Партрэт Юрыя
Радзівіла, кан. XVI ст.

Друг. пал. XVI – перш. пал. XVII ст. – працяг развіцця традыцый культуры Адраджэння

Кан. XVI – XVIII стст. – развіццё стылю барока

БАРОКА (ад італ. Barocco - няправільны, дзіўны) – накірунак у беларускім мастацтве, які адзначаецца ўрачыстасцю, кантраснасцю, ускладненасцю форм, параднасцю, пышным дэкорам.

АРЫЕНТАЛІЗМ, САРМАТЫЗМ

Кан. XVII – XVIII стст. – пачатак эпохі **Асветніцтва**

АСВЕТНІЦТВА – ідэялагічны і культурны накірунак у др. пал. XVII – пач. XIX стст., прапаведвала прыярытэт навукі, розуму, асветы ў жыцці чалавека і развіцці грамадства.

2. Письменства і літаратура

Полска квітнет лациною,
Литва квітнет русчыною,
Без той в полще не пребудеш,
Без сей в литве блазнѣм будзеш.
Той лати[н]а езык дает.
Та без руси не вытрваает.
Ведзь же юж, рус, иж тва хвала
По всем свете юж дойзрала;
Весели ж се ты, русине,
Тва слава никгды не зкгине
Ян Казімір Пашкевіч (1586 г.)

1696 г. – пераход справаводства ВКЛ на польскую мову

Евангелле 1600 г.,
друкарня Мамонічаў,
Вільня

Кніга з Радзівілаўскай
друкарні ў Нясвіжы,
сяр. XVIII ст.

ПАЛЕМІЧНАЯ ЛІТАРАТУРА (др. пал. XVI – XVII ст.):

С. Будны, В. Цяпінскі, А. Волан, П. Скарга,
І. Пацей, М. Сматрыцкі, Л. Карповіч, браты
Зізаніі, Лявонцій Карповіч

МЕМУАРНАЯ ЛІТАРАТУРА:

Дыярыуш – дзённік

Федар Еўлашоўскі (1546 – 1616)

"Дыярыуш" А. Філіповіча (1597? – 1648)

Самуіл Маскевіч (пач. XVII ст.)

М. К. Радзівіл Рыбанька (XVIII ст.) – 8 тамоў

Саламея Пільштынова (др. пал. XVIII ст.)

Гарадскія летапісы:

Магілёўская хроніка Трафіма Сурты і Юрыя
Трубніцкага (XVIII ст.), Баркулабаўскі летапіс
(XVII ст.), "З дыярыуша Слуцка" (XVII ст.)

ЭПІСТАЛЯРНЫ ЖАНР:

"Допісы" аршанскага старасты Філона
Кміты-Чарнабыльскага (1530 – 1587)

САТЫРЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА:

"Пасланне апосталу Пятру купца Залатовіча" (к. XVII ст.)

"Прамова Івана Мялешкі" (1589 г.)

"Ліст да Абуховіча" Цыпрыяна Камунякі (1655 г.)

Сімеон Полацкі (1629 – 1680)

"Ветроград многоцветный" і
"Рифмологион"

ТЭАТРАЛЬНАЕ МАСТАЦТВА:

З XVI ст. – батлейка і школьны
тэатр

З XVIII ст. – прыгонны тэатр

Рукапіс XVIII ст.,
Нясвіж

Сімеон Полацкі

Гравюра з кнігі XVIII ст.

НЯСВІЖСКІ
ТЭАТР, 18 ст.

Тэатральныя
аўтары XVIII ст.:

Ф. У. Радзівіл

К. Марашэўскі

М. Цяцёрскі

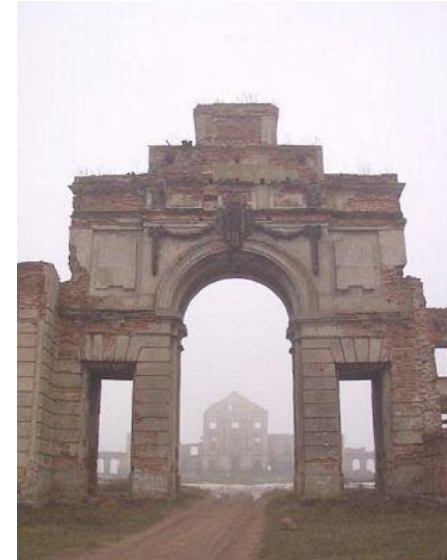

3. Архітэктэра і мастацтва

Аркада рэнесанснага палацу

Ружанскі палацавы комплекс XVI-XVIII стст.

Нясвіжская ратуша

Смаргонскі кальвінскі збор

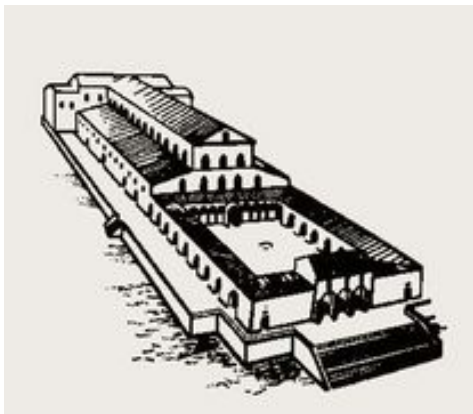

**НЯСВІЖСКИ
КАСЦЁЛ
ЕЗУІТАЎ (кан. 16
ст.) – архітэктар
Я.М. Бернардоні
(1554–1593)**

Этапы развіцця стылю барока ў архітэктуры:

1) канец XVI – першая палова XVII ст. – фарміраванне храмаў у форме базілікі, бязвежавых і двухвежавых храмаў, паступовая страта абарончых функцый мураваных будынкаў

Базіліка

Касцёл Францыска Ксаверыя і
кляштар езуітаў у Гродна (базіліка)

2) другая палова XVII ст. –1730-я гады: стабілізацыя 2- вежавай базілікі, павелічэнне колькасці ярусаў вежаў, пластычная насычанасць фасадаў

Пінскі езуіцкі калегіум (17 ст.)

Брама Мікольскага праваслаўнага манастыра ў Магілёве

Мінская Петрапаўлаўская царква

Слуцкая брама
(к. 17 ст.),
Нясвіж

Нясвіжскі палаца-замкавы комплекс

XVIII ст. – сталае барока, фарміраванне Віленскага барока (Я. Глаўбіц)

Касцёл езуітаў у Мінску

Бернардзінскі касцёл у Мінску

Касцёл у в. Баруны

Стары горад у Вільне

Францысканскі
касцёл у
Гальшанах

Музей
рамёстваў у
Гродне

Драўляная царква шатрова-купальнага тыпу, XVIII ст.

Сялянская хата к. XVIII ст.

Драўляны мяшчанскі дом у Грушаве, к. XVIII ст.

Анёл з
трубою
(драўляная
скульптура
18 ст.)

Фрагмент
алтара ў
Будслаўскім
касцёле,
1643 г.

Бюст Станіслава
Аўгуста Панятоўскага
(друг. пал. 18 ст.)

Алтар
Гродзенскага
касцёла
езуітаў

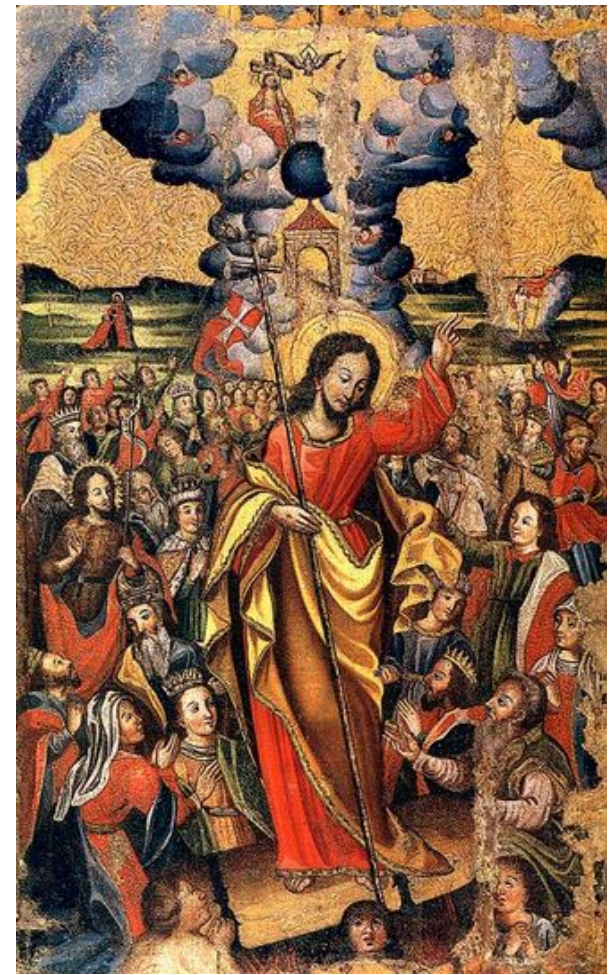

Пётр Яўсеевіч з
Галынца “Нараджэнне
Багародзіцы” (1649 г.)

“Маці божая.
Замілаванне” (1656 г.)

“Сашэсце ў пекла” (к. 17
– пач. 18 ст.)

Парадны партрэт
Грызэльды Сапегі,
перш. пал. 17 ст.

Партрэт Марыі і
Катажыны Радзівіл

“Саламон і царыца
Саўская” Ксаверыя Гескі,
1763 г.

“Маці божая з дзіцем” В.
Баравікоўскага, к. 18 ст.

Срэбраны пояс, чаканка, 17 ст.

Мужчыны ў паляўнічай
еўрапейскай вопратцы 18 ст.
Нясвіж

Шоўкавы пояс, 18 ст.

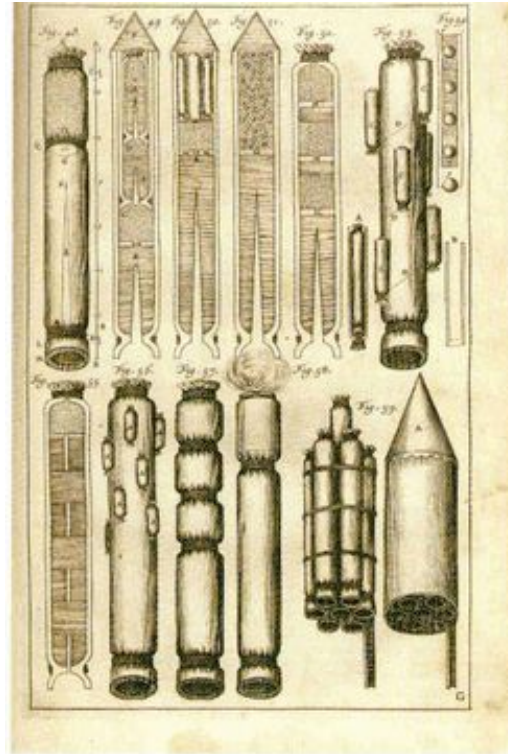
Шкляны посуд 18 ст. з мануфактур у Налібоках і Ўрэчы

4. Навука і адукацыя

Школа, гравюра 16 ст.

Праект шматступенчатай ракеты К. Семяновіча (каля 1600 - пасля 1650 гг.)

Прадстаўнікі ідэй Асветніцтва на Беларусі

Міхал
Клеафас
Агінскі

Казімір Лышчынскі (1634? – 1689) – аўтар трактата "Аб неіснаванні бога"

Бенядзікт Дабшэвіч (1722 – 1799 гг.) – філосаф, выкладчык філасофіі і тэалогіі Навагрудскага калегіума, дэкан факультэта тэалогіі Віленскай акадэміі, аўтар "Лекцый па логіке" і "Тэзісаў ва ўніверсальную філасофію".

Марцін Пачобут-Адлянцікі (1728 – 1810) – матэматык, астраном, прафесар Віленскай акадэміі, рэктар Віленскай Галоўнай школы, заснавальнік Віленскай абсерваторыі, рэдактар "Віленскай газеты", удзельнік паўстання 1794 г., член Каралеўскай Акадэміі ў Лондане, Французскай каралеўскай Акадэміі.

Адам Тадэвуш Станіслаў Нарушэвіч (1733 – 1796) – палітычны і навуковы дзеяч, святар, гісторык. Аўтар біяграфій Я. К. Хадкевіча і Л. Сапегі, сямітомніка “Гісторыя польскага народу”.

Казімір Нарбут (1738 - 1807) – філосаф, прафесар піярскага калегіума ў Вільне, член Адукацыйнай камісіі. Аўтар прац па логіцы, філасофіі, ваеннай справе. Прыхільнік свецкай адукацыі.

Павел Ксаверый Бжастоўскі (1739 - 1827) – палітычны дзеяч, заснавальнік сялянскай Паўлаўскай рэспублікі ў маётку Мерач.

Антоній Тызенгаўз (1733 – 1785) – палітычны дзеяч, стараста Гродна, эканаміст, арганізатар рэформ 1760-70-ых гг., заснавальнік друкарні, газеты, тэатру, медыцынскай акадэміі, тэатральна-музычнай школы, кадэтскага корпусу і іншых навучальных устаноў.

Георгій Каніскі (1717 – 1795) – філосаф, рэктар Кіева-Магілянскай акадэміі, епіскап Магілёўскі (Беларускі). Заснавальнік Магілёўскай семінарыі, друкарні. Збіральнік архіваў, аўтар палемічнай і аратарскай прозы, тэатральнай драмы. У 1993 г. кананізаваны.